

Pădurea ca mod de existență și spațiu de povestire

Pădurea reprezintă un element component esențial al peisajului românesc nu numai în mileniul migrațiilor, dar și mai târziu, cu prilejul năvălirilor tătarăști și a războaielor duse cu vecinii. Vistierie a lemnului pentru construcția casei, uneltelor și armelor, aceasta ajută, nu în ultimul rând, prin vânatul și fructele sale, la hrana adesea puțină, a localnicilor. În trecut, pădurea a reprezentat 70% din teritoriul României. Istoricii consemnează în scrierile lor faptul că, în preistorie, pădurea a fost de mare ajutor populației de atunci, sub raportul alimentației, mai întâi prin vânatul său. O zicală spunea că *pădurea e casa și masa vânatului*. Vânatul era reprezentat de: bouri, zimbri, urși, mistreți, cerbi, căprioare, iepuri, aceștia asigurând carnea necesară și totodată blănurile și pieile trebuitoare pentru îmbrăcăminte și încălțăminte. Fructele pădurii au reprezentat de asemenea o resursă alimentară: alune, nuci, jir – din acestea se obține și ulei – fragi, zmeură, mure, afine, măceșe, apoi bureții și ciupercile: gălbiori, vineciori, ghebe, mânătărci, frunzele: leurda, dragaveiul, rădăcinile și semințele: chimionul, purul, usturoiul sălbatic, precum și peștii pâraielor de munte: păstrăvii, lipanii, loștrițele, zglăvioacele, zvârlugile.

Alături de alimentație, piei și blănuri se adaugă lemnul pentru construcția bordeielor și a caselor, lemnul pentru foc – aici este de amintit și iasca – pentru diverse unelte, precum și pentru plute sau bărci. În legătură cu focul, trebuie subliniat faptul că, pe lângă cel obținut în mod natural, de la copacii aprinși de trăsnet, oamenii preistoriei au izbutit să-l obțină și pe altă cale, tot cu ajutorul pădurii: frecând repede și îndelungat între ele două lemne uscate, de duritate diferită, se obține așa-zisul *foc viu* pe care-l mai făceau încă ciobanii noștri la începutul secolului trecut și care avea și unele însușiri magice, după credințele acestora. Atunci când pădurea devine un mod de supraviețuire și de existență, se poate vorbi și de un spațiu al povestirii ce creionează una sau mai multe existențe umane sau sătești.

Cercetarea efectuată în perioada 14-16 august 2005 în satul Slatina, comuna Nucșoara, județul Argeș, a avut ca scop formarea unei imagini a comunității rurale prin intermediul ocupațiilor, tradițiilor și a modului de conservare a obiceiurilor. După familiarizarea cu zona de cercetat, în seara zilei de 14 august, am pus la punct desfășurarea zilei următoare: de dimineață vom merge la slujba de la biserică, apoi vom discuta cu preotul, vom găsi informatori. După interviul luat preotului Gheorghe Hera, urma să mergem, la recomandarea acestuia, la unul dintre ctitorii bisericii. Există o mică problemă: nu știu exact unde stă acesta, așa că întrebăm un sătean ce urca pe drumul spre

biserică. Acesta ne indică unde stă *nea Nicu*, dar *nea Nicu* ne roagă să trecem pe la el mai spre seară pentru că este ziua soției, au fost la biserică și ar dori să se odihnească. Săteanul care ne indicase casa lui Nicolae Modreanu, aflând scopul prezenței noastre în sat, se oferă să ne găzduiască preț de câteva ore. Se numește Solomon E. Ion, are 56 de ani, o soție – Vasilica, de fel din Stoicănești, județul Olt și *mai mică decât mine cu 16 ani* și trei copii: Maria, Alina și Andrei. E de meserie muncitor forestier. Nu este de mirare acest fapt deoarece satul e înconjurat de păduri falnice de brad și de fag și, în plus, aflui de la informatorul meu că aceasta este principala ocupație a satului. Discuția începe nostalgic, de la un pahar de sirop de muguri de brad, pe seama costumului de Argeș, *așa, mai cu maramă*, deoarece în acest sat costumul tradițional se mai poartă, și nu doar în zile de sărbătoare, ci zi de zi. „Apoi, afară de costume, noi aveam și obiceiuri frumoase. Satul nostru e frumos, a fost și încă este. S-a pierdut însă mult din tradiție, nu mai e cum era în tinerețea mea. Mie mi-a plăcut mult să petrec și să mă distrez. M-am căsătorit pe la 30 de ani. Dar până pe la vârsta aceea am mers cu Iordănițul. Făceam și fedeleșul, eu eram responsabil cu balul de Crăciun. Era mult până porneai un bal, că după aceea, tot satul se unea. Pe flăcăi mai des îi unea ambiția. Ne adunam la Căminul Cultural. Se bucurau mai ales bătrânii: vedeau ei atunci cine cu cine juca, cu cine era prieten băiatul lor. Sărbătorile țineau până la Sf. Ion. Acum nu prea se mai fac obiceiuri, poate doar Fedeleșul la Căminul Cultural. E drept că mulți au plecat din sat!” nostalgia și dezamăgirea informatorului se vădesc mai ales prin faptul că se punctează gestual, cu capul, efermeritatea obiceiurilor care, altădată, nu puteau lipsi nicicum.

Solomon Ion a ales să rămână în sat, are un frate în județul Gorj, „cu facultate, nu ca mine. A vrut să învețe și-a plecat din sat. Eu întotdeauna m-am simțit legat de pământul ăsta. De la tatăl meu am învățat tot ce știu!”. Evocând memoria tatălui, informatorul nostru o face întotdeauna cu respect: „A știut să ne educe și să ne învețe să ne respectăm munca unu altuia”! Tot tatăl a fost cel care i-a pus meseria în mână: *munca la pădure*. Acesta l-a luat pe lângă dânsul și i-a arătat tot dichisul meseriei: ce înseamnă topor, țap-ină, ce înseamnă a marca un lemn. În discuție se amintește despre sistemul de aducțiune, adică de aducerea lemnului prin plutire: se făceau plute din lemne și se lăsau pe apă, iar când ajungeau, fiecare își alegea lemnele pe care le marcase. Informatorul meu începe să lucreze de tânăr la pădure, pe la 18 ani, mai întâi la Colibași, apoi în sat. Pădurea din Nucșoara e de brad și de fag: în Nucșoara este Pădurea Negru, pe lateral Hățișu și Bogdanu, în sus Crăișoru, apoi Cernatu, Preotesele, Mlița și pădurea urcă spre Nehoiu, Moldoveanu. Pe Râul Doamnei se întinde Pădurea Drăghina Baci – unde este un baraj de aducțiune – apoi Căpățâna, Băhâna, Leaota, Dara până spre Iezer. La pădure, pe loturile sătești, numite *șloguri*, o persoană este responsabilă: un împuternicit sau delegat comunal. El este cel care repartizează, pe baza unui răboj, locul și arborii ce urmează a fi tăiați, el supraveghează fazele de lucru. În general oamenii sunt împărțiți în brigăzi, cam 8-10 oameni. Pădurea are un produs principal: lemnul destinat pentru construcții, industrializare. În acest scop se parcurg 10 etape succesive: doborâtul, fasonatul, curmatul, cojitul, cioplitul, corhănitul, datul la vale, transportul la joagăr sau fabrică, încărcatul și descărcatul. După efectuarea acestor operații, oamenii folosesc o expresie care

explică finalizarea muncii: „este gata pâinea!”. Salariul unui muncitor forestier nu este mare, însă oamenii țin cont de un aspect forate important: „merge cartea de muncă, nu lucrăm la negru”. Formarea unui muncitor forestier începe de la atelierul de lemne, unde trebuie învățat instrumentele și modul lor de utilizare, și abia după aceea poate fi adus la pădure, unde munca este mai grea, dar și mai periculoasă. Pentru a se feri de accidente, oamenii folosesc semnale vocale: când vor să atenționeze pe cei de jos că au dat drumul lemnului, spun: *varda!*; dacă cel de jos vrea să spună că s-a întâmplat ceva, strigă: *bauf!*; dacă vor să ia o pauză, se strigă: *io-hi!*.

Există obiceiul lucrătorilor la pădure să spună, *Doamne ajută* și să se închine înainte de doborârea copacilor. Oamenii se feresc să taie lemne marțea, preferând să lucreze în depozit, la aranjat lemne, pentru că „această zi e mai păcătoasă decât sâmbăta, sunt trei ceasuri rele”. De asemenea, nu se lucrează în zile de sărbătoare „cu roșu în calendar”. Solomon Ion întărește afirmația că munca la pădure e periculoasă, nu atât cât minierul, pentru că acolo lucrezi în subteran, dar și la pădure e greu: dacă vine o furtună, nu ai unde să te ascunzi. Te uiți doar spre cer și spui *Doamne ajută!*. Cei care au început să plece în străinătate, de prin '95-'96, s-au ferit de munca la pădure. Au plecat în Italia, Spania, Serbia, chiar să lucreze la construcții. S-au întors însă, și-au revendicat pădurile, unii au început să exploateze, alții au mers pe legea silvică. Pădurea, ca și satul, s-a împușinat!

Înainte vreme, când nu se putea lucra iarna la pădure, datorită zăpezilor abundente, vânătoria era o altă ocupație existentă în zonă: se vânau preponderent mistreți, rar căprioare sau cerbi. Valoroși erau jderii, pe care boierii îi vânau pentru blană: o haină din blană de jder echivala cu o pereche de boi.

Pescuitul se practică doar cu autorizație. Această afirmație se adevărește și e valabilă și pentru vremurile trecute, când existau braniștile mânăstirești, domnești, boierești, adică locurile oprite sau rezervate, în care nimeni n-avea voie să intre spre a tăia lemne, a cosi fân, a paște vitele, a vâna, a prinde pește, a culege fructele pădurii, fără aprobarea prealabilă a stăpânului.

Pomicultura e reprezentată prin meri, peri și mai ales pruni. În satul Coșești, în fiecare toamnă are loc Festivalul Țuicii. În comună sunt și două stâne, altădată numărul lor era dublu. Cele două stâne își împart doi munți: Pietroșani și Domnești. În sat a fost și Fermă: erau oi, vite și păsări. Li s-au dat însă pământuri nefertile și oamenii munceau greu. De altfel, terenurile arabile nu sunt prea fertile, oamenii scot producție puțină și pe o gamă restrânsă de produse: porumb, cartofi și fasole.

Apicultura a fost propice zonei mai demult, când comuna nu era atât de împădurită, iar aerul atât de tare: „Când veneau apicultorii aici cu vagoanele de la vale, eu eram mic. Făceau atât de multă miere încât ne dădeau de pomană cu borcanele. Acum însă nu mai avem apicultori pentru că nu mai avem păduri.”

De concluzionat în această prezentare este faptul că, pornind de la o discuție pe marginea sărbătorilor de altădată, informatorul realizează o incursiune printre ocupații, subliniind avantaje, dezavantaje, precum și motivații ale lipsei sau diminuării importanței acestora. De asemenea, Solomon Ion aduce o părere autorizată chiar prin sublinierea

importanței pădurii în raport cu celelalte surse de venit ale satului. El știe cât anume să folosească și să facă apel la memorie pentru a reuși să creeze o imagine dinamică a tradițiilor și modului de existență contemporană a satului, pusă și pe seama modului de a fi al locuitorilor: „S-a schimbat lumea! Într-un fel era la tinerețe, ne ocupam de cele ale distracției mai mult, altfel e acum la maturitate, când avem grija copiilor și a zilei de mâine. Ne-am schimbat noi, s-a schimbat și satul!”

Un loc important îl ocupă pădurea și în creația literară, în domeniul creării de noi cuvinte, pornind de la tipul de pădure. Astfel, pentru felurile de pădure avem termenii: Pădure, Pădureni, Pădureți, Zăvoi, Huciu, Sihlă, Codru, Bunget, Dumbravă, etc. Pentru a desemna golurile pădurii avem următoarele cuvinte: Poiană, Poieniță, Laz, Runc, Curătură, Jariște, Arșiță. Pentru a determina diferitele esențe lemnoase avem: Bradul, Paltinul, Sângerul, Carpenul, Călinul, etc. sau spații cu un anume tip de lemn: Brădet, Făget, Ariniș, Mestecăniș, Meriș, Periș, etc.

Putem regăsi în dicționare și topicele determinate de cei ce lucrează lemnul: blidari, șindrilari, buștenari, scăfari, rudari, tutunicari, dogari, funari, precum și topice ale celor ce lucrează la pădure: pădurari forestieri.

Este binecunoscută vorba: *Codrul e frate cu românul*, vorbă justificată de o conviețuire mai mult decât milenară. Ceea ce este de precizat, după spusele informatorilor noștri de pe teren, este faptul că, din nefericire, cel puțin în ultimul secol și jumătate, *românul nu a fost frate cu românul, ci mai degrabă, frate vitreg!*

Rezumat

Pornind de la o cercetare a narațiunilor ocupaționale, studiul surprinde formele pădurii în mentalul tradițional și în discursul oral al unui muncitor la pădure din satul contemporan. De la loc de existență la spațiu de povestire, pădurea ca și cadru natural este dublată de pădure ca fenomen cultural.

Abstract

Based on a reasearch on the narratives about working in the forest, the study details upon the meaning of the forest in the traditional mentality, comparing it to the meaning of the forest in the oral discourse of a lumberman in a contemporary Romanian village. Turning from environment to narrative space, the forest as natural frame is doubled by the forest as cultural phenomenon.